

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrske dežele za vsako leto 26 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 2 K 80 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vsa leta 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za eden mesec 2 K. Kdor hodi sam ponj, velja za celo leto 26 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 1 K 80 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za ostanila plačajo se od pesterostopne peti-vrste po 12 h, če se ostanilo enkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnistvo je na Kongresnem trgu št. 12. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, ostanila t. j. administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je na Vegovo ulico št. 2, vhod v upravnistvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Nemške neslanosti.

V zadnji seji kranjske trgovinske in obrtniške zbornice so gospodje Baumgartner, Gassner in Luckmann prodajali svojo modrost. Graški listi pišejo o njihovem nastopu sicer tako, kakor da so nam ti možje neovržno dokazali, da živi vsa dežela od dobrote in milosti nemških podjetnikov, v resnici pa so le dokazali, da o gospodarskih zadevah preklicano malo razumejo.

Imenovani trije jogri so se postavili na stališče, da mora vsa dežela pred Nemci ležati na trebuhu in se jim tudi v političnem in v narodnem oziru klanjati, zato ker so večja industrijalna podjetja v nemških rokah in raglasili so kratko in kategorično, da zamorejo samo Nemci vstvariti na Kranjskem cve-točo industrijo, ker Slovenci nimajo ne denarja, ne tehnikov, ne podjetnikov.

Argumenti, ki so jih navedli ti trije gospodje, nam kažejo, da so možje malo mislili in da še tega niso prebavili, kar so čitali v svojih »leibjournalib«.

Če je danes večja industrija na Kranjskem večinoma še v nemških rokah, je to posledica gospodarskih in političnih razmer. Nemci so nas stoletja tlačili in izsesavali in bili so že daleč naprej, ko je bil Slovenec samo še kmet. A gospodje so menda popolnoma slepi, ker ne vidijo preobrata. Nekdaj je bila na Kranjskem sploh vsa obrtnija in trgovina v nemških in laških rokah. Slovenec je samo oral in opravljal blapčevska dela. A čim se je začelo narodnostno gibanje — se je začel tudi preobrat. Najprej smo se Slovenci polastili male obrtnije in male trgovine. A pri tem ni ostalo. Čim bolj se narodno in politično razvijamo — tem več terena izgube Nemci tudi na gospodarskem polju in tega procesa ne bodo ustavili z nobeno silo. To se je videlo pri zadnjih volitvah v trgovsko in obrtniško zbornico, ki so se vršile po novem volilnem redu. Nemci so bili izintrigirani, da se je

napravil za veletrgovino poseben volilni razred. Bili so popolnoma prepričani, da bo to njihova domena in — pogoreli so žalostno. Tudi veletrgovina je že večinoma v slovenskih rokah. To je gospodarski napredek, ki ga ni podcenjevati. Samo industrija je še v nemških rokah, a tudi tu vspevamo Slovenci vedno bolj in danes so že lepa podjetja v slovenskih rokah in prav nič se ne bojimo, da bomo sčasoma tudi na tem polju gospodarji v svoji domovini.

Nad vse smešno pa je, če se Nemci izigravajo za nekake dobrotnike kranjske dežele, ker so lastniki nekaterih večjih podjetij. Prav kakor bi bil kdo iz ljubezni do prebivalstva, iz želje, povečati blagostanje, napravil svojo tovarno. Gospodarske razmere so vzrok, da podjetnik ne more napraviti tovarne, kjer bi sam hotel, nego da mora svoje podjetje postaviti tja, kjer ima ugodne prometne zveze, cenene delavske moči in sploh kjer so dani pogoji, da bo delal dobre kupčije. Kjer so dani dobri pogoji, tam se tujec prav rad naseli. Tako je bilo tudi na Gorenjskem. Tam so se n. pr. v Mojstrani Nemci za pravo bogatelo polastili zemeljskega zaklada in zaslužijo milijone, ker slovenske delavce dosti slabše plačajo, kakor bi morali plačati drugod nemške delavce. Ravno tako so vodne moči dobili za nekaj grošev. Koder so Nemci kaj ustanovili, storili so to zgolj in edino, ker so računali, da bodo imeli večji profit, kakor bi ga imeli kje drugje. Dobiček je edino, kar jih vodi in če bi ne bilo za dobiček, bi se tudi g. Luckmann ne bil trudil za savsko tovarno, pa naj bi bil hudič vzel vso kranjsko deželo.

Res smešno, nad vse smešno je, ako se sluša to namigavanje o nemški dobroti in kolika škoda grozi deželi, če vsled slovenskega nacionalizma ne bodo Nemci več hoteli svojih kapitalij na Kranjskem investirati. Madjarski nacionalizem pa Nemcev prav nič ne moti, da radi ustanavljajo podjetja na Ogrskem in kdor zasleduje gospodarsko gibanje po

svetu, tisti ve, kakšne Nemci silijo v Italijo, v Srbijo, v Bolgarsko — povsod, koder je kaj dobička pričakovati. Zaradi naših lepih oči ni in ne bo noben Nemec ustanovil niti najmanjše tovarnice na Kranjskem, če bi pa Nemci vedeli, da zaslužijo na Kranjskem bogastva, bi tovarne rasle kakor gobe iz tal in če bi bilo na Kranjskem prepovedano nemški govoriti.

Korist od industrije je povsod dvostranska: korist ima prebivalstvo, korist imajo pa tudi podjetniki. To tujih podjetnikov še nikakor ne oblaščja zahtevati kakih posebnih pravic. Naj bigg. Baumgartner, Gassner in Luckmann na Ogrskem tako nastopili, kakor so v Ljubljani ali pa v Trstu. Tako bi jim bili posvetili, da bi si tega vse žive dni zapomnili.

Pri nas se nemška industrija ne zadovoljuje z dobičkom, nego nastopa politično agresivno. To vidimo zlasti na šolskem polju. Tovarna v Goricanah je ustanovila nemško šolo, tuji tovarnarji v Trzinu so ustanovili nemški otroški vrtec, tuji tovarnarji v Domžalah so vzpostavili ustanovitev nemške šole, savska tovarna hoče na Jesenicah napraviti nemško šolo, trboveljska železnikarska družba je v Zagorju izposlovala ponemčenje ljudske šole. Nikjer se ti tujci ne zadovolje s svojim itak krivičnim velikim dobičkom, nego skušajo domačo prebivalstvo narodno in politično podjarmiti.

Že od nekdaj imajo Nemci navado, da vsak ugovor proti njih početju razkriče kot izraz sovraštva proti industriji. Če se jim očitata absolutna brezvestnost glede svojih delavcev, kriče: Industriefeindlich; če se jim očitata, da so se v Trzinu hoteli škandalozno krivično polastiti vodnih pravic, kriče: Industriefeindlich; če se kdo upre njih političnim in narodnim presijam, kriče: Industriefeindlich. To je sicer prav komedno stališče — a tako ne pojde naprej.

Poznavajoč pomen industrije za vsako deželo, je naravno, da želimo vsakemu podjetju vspeha, ali to bomo vedno zahtevali, da nemški podjet-

niki respektirajo slovensko prebivalstvo. Če so samo podjetniki, naj se ne vtikajo v politiko, če pa hočejo kot podjetniki delati politiko, se jim bo vedno krepko na prste stopilo. Sicer pa nam gg. Baumgartner, Gassner in Luckmann lahko verjamejo, da so v zadnji seji trgovske in obrtne zbornice igrali kaj žalostno ulogo, namreč ulogo razžaljene krvave klobase.

Kriza na Ogrskem.

Prva žrtev leži na bojišču. Ko je ministerski predsednik grof Khuen-Hedervary kroni obljubil, da doseže budgetni provizorij in rekrutni kontigent, se je zanašal na obljubo, ki mu jo je dal Fran Kossuth, da opusti neodvisna stranka obstrukcijo. Z ozirom na to obljubo je šla krona v kanoso. Zgodila se je kapitulacija pred Franom Kossuthom, ki je vzbudila senzacijo po vsi Evropi. In kaj je sad tega skoro brezprimernega ponižanja? Obstrukcija je oživila, z elementarno silo je premagala vse ovire in celo podrla Frana Kossutha. Ta je prišel v neprijetni položaj, da ne more držati svoje besede. Zago-tovil je Khuena-Hedervarya, da preneha obstrukcija, če se izpolnijo gotovi pogoji. Ti pogoji so se z omenjeno kapitulacijo izpolnili — a velik del neodvisne stranke je pustil svojega voditelja na cedilu. Vsled tega se je Kossuth odpovedal predsedništvu neodvisne stranke. Izjavil je klubu, da se odpove, ker ne more iti z obstrukcionisti, in izjavil je, da je njegova odpoved nepreklicna. V nekako tolažbo Kossuthu in zaradi zunanjega ugleda je klub sklenil, da za sedaj ne voli novega predsednika. Odstop Kossuthov pa je klub vzel na znanje. S tem je Kossuth nehal biti predsednik kluba in s tem je vlada izgubila tisto podporo, ki jej je bila v teh časih edino jamstvo, da se v neodvisni stranki ohrani nastalo needinstvo. Položaj vlade je sedaj naravnost obupen. 50 poslancev, ki delajo obstrukcijo, ne more pri

opravilnem redu peštanskega parlamenta nobena moč na svetu premagati. Sedaj pa že celo ne, ko se gre za rekrute. Dne 1. oktobra morajo rekrutje vstopiti v vojaško službo, do tja je samo še osem tednov, ko-maj toliko časa, da se izvrši asentiranje, a parlament še začel ni raz-prave o številu rekrutov, ki se smejo asentirati. Madjari kalkulirajo izborni, kajti če parlament ne dovoli rekrutnega kontingenta, ne bo 1. oktobra rekrutov in tudi v Cislitvanski asentiranih rekrutov se ne bo smelo poklicati pod zastave. Samo ena pot je odprta: kapitulacija pred Belo Barabasom ali pa da se v kateri koli obliki poskusi revolucija od zgoraj. Neodvisna stranka upa, da pride do kapitulacije. Bela Barabas, ki je vsekako bistra glava in vidi malo dlje, kakor samo na dno svoje sklede, je jasno povedal, zakaj je ravno sedaj najugodnejši trenutek, da doseže narodno armado. Rekel je v parlamentu: Porabiti moramo sedanjo priliko, ker je naš kralj visoko v letih; teh malo let moramo zaupajoč v njegovo spoštovanje zakonov in lastne prisege izrabiti. Vsak Madjar ve, da pridejo potem lahko zelo temni časi za deželo. Samo tedaj bo narod močan, če je tudi armada navdana narodne samozvesti. — Vzpričo takega razpoloženja in takih okolščin, vzpričo cilja madjarske obstrukcije, ki je velikanskega pomena za vso državo, je čisto naravno, da gleda vsa monarhija na to velevažno krizo, ki je nastala na Ogrskem.

Politične vesti.

— Poljski državni poslanec vitez Garapich je volilec v Tarnopolu poročal o svojem delovanju v državnem zboru. Povdarjal je med drugim, da se je sicer Körberju posrečilo omogočiti delovanje državnega zbora in dve leti vladati brez § 14., da je pa ta njegov vspeh le momentan, posebno še, ker dr. Körber češko-nemškega jezikovnega vprašanja in drugih nalog ni rešil. Glede poravnave z

LISTEK.

O duši.

Iz francoščine poslovenil F. K.

V Elizijskih gajih.¹

(Konec)

Sv. Avguštin: »Da! Te resnice treba verjeti dobesedno. Pravo, živo meso prekletnikov je, ki bo trpelo v vekov veke. In umrši otroci, — najsi so že na svetu ali pa še v materinem telesu — niso izvezti. Tako namreč hoče nebeška pravica. — Ako si težko mislimo, kako da se telesa, ki jih obližuje večni plamen, ne obrabijo, je to posledica naše nerazumnosti in pa tega, da marsikdo ne ve, da so vrste mesa, ki se ohrani v ognju. Tako n. pr. fazanovo meso. Izkusil sem to sam v Hipponi, ko mi je moj kuhar pripravil tako tico in mi polovico shranil. Po štirinajstih dneh zahteval sem drugo polovico in — bila je še prav izboren griljež. Iz tega se raz-vidi, da jo je ogenj ohranil, kakor bo ohranjal telesa prokletnikov.«

Sumangala: ²⁰ »Vse, kar sem čul, je tema teme okcidenta. Resnica je: duša prehaja v razna telesa, predno pride v blaženo nirvano, ki stori konec vsem slabostim bivanja. Gautama se mora utelesiti petstoinpetdesetkrat, predno postane Buddha: ono postane kralj, suženj, opica, slon, vrana, žaba, platana itd.«

Ekklesiastes: ²¹ »Človek umre kakor zver in usode obojih so si jednake. Kakor umre človek, tako umre tudi žival. Človek in žival sope isto in človek nima ničesar, kar nima žival.«

Tacitus: ²² »Umejemo, da more tako govoriti žid, ki je privajen sužnosti. A jaz pravim kot Rimljan: Duša veličih meščanov je neminljiva. — Evo! To je, kar se mora verovati. — Žali pa se veličanstvo božje, ako se mu podmenja, da podeljuje nesmrtnost dušam suž-njev in osvobodencev.«

Cicero: ²³ »Ah! Sin moj, kar

²⁰ Indijski filozof.

²¹ Žid.

²² 55—119 po Kr.) rimski zgodopisec.

²³ (106—43) slavni rimski govornik.

se govori o peklu, je laž. Prašam se, je-li sem sam nesmrten radi česa drugega nego radi spomina na svoj konzulat, ki bo trajal večno?»

Sokrates: ²⁴ »Jaz za svojo osebo verujem v neumrjornost duše. Saj to je nekaj lepega, ako se očaraš sam s tacimi upi.«

Viktor Cousin: ²⁵ »Dragi Sokrates! Neumrjornost duše, — ki sem jo dokazal tako spretno, — je v prvo zahteva morale. Saj čednost je lep predmet retorike! Toda če duša ni neumrjoča, kdo bo še mislil na čednosti. In Bog ni Bog, da se ne upošteva mojih francoskih izvajanj.«

Seneka: ²⁶ »Mar naj so to makime modrijana? Pomisli, galski filozof! da je plačilo dobrih del zavest, da smo jih storili in pa — da ga ni vrednega plačila čednosti zunaj nje same.«

Platon: ²⁷ »Morda pa le obstaja plačilo v obliki božjih kazni in

²⁴ (469—399) grški filozof.

²⁵ (1792—1867) franc. filozof, eklektik.

²⁶ rimski filozof, 1. stoletje po Kr., moralist.

božjih plačil. Po smrti pride duša hudobnega v telo nižjevrstne živali, konja, rinocerosa ali pa ženske. Duša modrega pa se združi z božjimi kori.«

Papinjan: ²⁷ »Platon zahteva, da naj na onem svetu korigira nebeška justica človeško justico. To ne sme biti! Nasprotno! Če je naložila posvetna oblast kako kazen, in najsi jo je naložila tudi nedolžnemu po krivici in zmoti, — samo da je postopala pravilno po paragrafu in po svoji kompetenciji, — tedaj jo mora dotičnik trpeti dalje in v istem obsegu tudi še na onem svetu! — Saj to leži vendar v interesu ugleda človeške justice in reklo bi se, slabiti njeno moč, ako se smatra, da sme božja modrost proglasiti za neveljavne one sodne sklepe, ki jih je sklenila človeška justica.«

Eskimo: ²⁸ »Bog je zelo dobrotljiv napram bogatim in zelo trdo-srčen napram ubogim. On tedaj ljubi bogate, ne ljubi pa uboge. In ker ljubi bogate, vzel jih bo k sebi v

²⁷ veliki rimski jurist, c. 200 po K.

paradiž, in ker ne ljubi ubogih, vrge jih bo v peklo.«

Kineški budist: ²⁹ »Vedite, da ima vsak človek dve duši: eno dobro, ki se bo združila z Bogom, in eno slabo, ki bo trpela trpljenja.«

Tarentinski starček: ³⁰ »O modrijani! Odgovorite vprašanju starčkovemu: »Ali imajo živali dušo?«

Descartes in Malebranche: ³¹ »Nimajo! One so stroji.«

Aristoteles: ³² »Ne, oni so bitja in imajo dušo kakor mi. In ta duša stoji v medsebojnosti z njihovimi organi.«

Epikur: ³³ »O Aristoteles! V njihovo dobro je njihova duša taka, kakršna je naša: minljiva in podvržena smrti. — Drage sence, pričakujte potrpežljivo v teh vrtovih oni čas, ko bode te popolnoma, izgubile voljo do življenja in življenje samo z vso njegovo bedo. Pomirite

²⁸ Pythagoras (6. stol. pr. Kr.) italski filozof.

²⁹ 17. stol., franc. filozof, cartesijanec.

³⁰ (341—270) grški filozof, praktični etik.

